

* نام کتاب: شناخت انواع اجتماعات از دیدگاه فارسی و ابن خلدون

* مؤلف / مترجم: غلامعلی خوشرو

* ناشر: اطلاعات

* نوبت و محل چاپ: تهران، اول

* سال نشر: ۱۳۷۲

۱- شناخت انواع اجتماعات از دیدگاه فارابی و ابن خلدون

این اثر جزء منابع فرعی درس تاریخ اندیشه‌های سیاسی اسلام و تاریخ تفکر اجتماعی در اسلام در رشته‌های علوم سیاسی و علوم اجتماعی محسوب می‌شود. از جمله آثار مشابه می‌توان به دو اثر زیر اشاره نمود:

- فلسفه تاریخ ابن خلدون / محسن مهدی / مسعودی

- اندیشه‌های اهل مدینه فاضله / فارابی / جعفر سجادی

الف) بررسی شکلی

زبان نگارش کتاب، بسیار ساده و روان و فاقد پیچیدگی است. در به کارگیری اصطلاح‌ها، مشکل خاصی ندارد و البته دامنه موضوع و اصطلاح‌های مربوط به آن محدود است؛ زیرا تحقیق در حوزه اندیشه دو متفکر صورت گرفته است. با وجود این، نویسنده سعی داشته، اصطلاح‌هایی را در حد کارشناسی و مقدماتی توضیح

دهد. برای مثال، اقسام مدینه‌های جاهلیه در صفحات ۵۷-۶۵ توضیح داده و حتی الگوهای غربی و جدید آن‌را به قیاس و تشبیه آورده است. مانند: آنچه در صفحه ۶۴ آمده است. در جدول‌ها نیز نوعی مطالعه تطبیقی در باب اصلاحات انجام داده است (مانند صفحات ۶۴-۶۵).

نویسنده کوشیده تا مطابق روش‌های پژوهشی موجود، در مقدمه کتاب مراحل و شیوه‌های طرح مسئله و موضوع تحقیق را شرح دهد. وی معتقد به تیپولوژی (تیپ‌شناسی) است و سعی نموده این روش و نحله فکری را در آثار فارابی و ابن خلدون جست و جو نماید. واز جمله نقاط ضعفی که به لحاظ شکلی بر آن وارد است، اشکالات چاپی آن می‌باشد. مثلاً، به جای مسعودی، سعودی و یا به جای فواد روحانی، فرهاد روحانی و ... نگارش یافته است.

کیفیت اثر به لحاظ صفحه آرایی و طراحی جلد، هنرمندانه نیست و کتاب فاقد پیش‌گفتار، نتیجه‌گیری، تصویر، خلاصه فصول و فهرست اعلام یا موضوعی است.

ب) بررسی محتوایی

محدودیت متن در پرداختن به دو متفکر و علاوه بر آن، محدودیت آن از جهت موضوع، که تنها مقایسه و اندیشه دو متفکر است و نه توضیح کافی و گسترده درباره اندیشه آن دو متفکر، موجب شده است تا متن نتواند یک متن درسی باشد و مطالب کتاب تنها بخشی از سرفصل شورای عالی برنامه ریزی را پوشش دهد. انطباق محتوای اثر با عنوان و فهرست و همچنین نظم منطقی مطالب هر فصل و کل اثر در حد قابل قبولی است و تطبیق اندیشه‌های کهن و سنتی با اندیشه‌های جدید و معاصر را می‌توان از جمله موارد نوآوری نویسنده در نظر گرفت.

پیشنهادها

به منظور جامعیت بخشیدن به این اثر، بهتر بود مؤلف گرامی گسترده‌تر و با تعمق بیشتری در متن کتاب، به اندیشه‌های متفکران مورد بررسی پرداخته و اندیشه‌های آنان را بیشتر و عمیق‌تر بسط می‌داد.

نویسنده در شیوه‌های تطبیقی به گونه‌ای اجمالی به مقایسه اندیشه متفکران مسلمان و متفکران جدید غربی می‌پردازد و بهتر بود که مقایسه‌ای نیز با کتاب‌هایی همانند: روح القوانین، علل عظمت و انحطاط (رم) متسکیو انجام می‌گرفت.

کتاب از لحاظ نمایه‌سازی، فهرست موضوعی و فهرست اعلام، ضعف‌هایی دارد که بهتر است در چاپ‌های بعدی تکمیل شود.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی